

4.3. A NŐKRŐL

Tordai Zádornak köszönettel

Kedves jó barát figyelmeztet, hogy öregkori világképemben (amely egységes gondolati rendbe igyekszik foglalni a világ valószínű összefüggéseit, megszabadítva azokat az emberi reflexió szükségzerű, nyelvi-kulturális torzításától) – ebben a gondolati rendben belső ellentmondás mutatható ki. A belső ellentmondás kimutatását magyarul cáfolatnak nevezzük. Gondolkodásom öregkori rendje tehát azért, hogy belső ellentmondást tartalmaz, mintegy önmagát cáfolja meg.

Az említett ellentmondás pedig abból fakadna, hogy a valóság gondolati újraépítése (nyelvi modellálása) során én csakis az úgynevezett férfigenetikát veszem figyelembe, a nőit pedig nem. A női genetika jó barátom megítélése szerint rácáfol világképemre.

Ha csakugyan így van, ha a női és férfigenetika valóban különbözik, akkor persze újra kell gondolnom mindazt, amit eddig gondoltam világunk szerkezetéről.

Mert a genetika tényleg alappillére öregkori világmodellnek; főleg társadalomképemnek alapvonása.

Rekapituláljunk tehát:

Az egész világban szigorú *legitás* (kauzalitás) érvényesül – írtam le egykor. A tér-ideje komplexum szummálódása bizonyos szabályok szerint megy végbe, amelyek saját természetéből fakadnak, s amelyeket mi természeti törvényeknek nevezünk. Semmi sincs a világon, ami nem természeti törvények bonyolult együtthatása folytán jött volna létre; a törvényszerűség a szervetlen és az élővilágban, az emberi agyműködésben és a társadalomban egyaránt kötelezően érvényesül.

Természeti törvények (hatásmechanizmusok) bonyolult összjátékából állt elő egykor a Földön „az élet”. Mihelyt pedig előállt,

mihelyt tehát abban a bizonyos ősselesben DNS-molekulák kezdtek replikálódni,* élő organizmusokat állítva elő a fehérjeszintézis programozásával, a legitás mellett új alapelv jelent meg a világban: a funkcionalitás elve. Mert az élő organizmusok „működnek”. Funkcionálnak. Minden körülmények között, a lehetőségek szélső határáig megőrzik mivoltukat, fenntartják életműködésüket, táplálkoznak, növekszenek, szaporodnak, így biztosítva saját megszervezőjük (génállományuk) folytonosságát. Az organikus struktúrák minden vonatkozásban funkcionálisak: maguknak is funkciójuk van, de bennük is minden funkcionális. Külső és belső funkcionalitásuk pedig egyaránt a génállomány fennmaradására (stabilitására) irányul.

Az élő organizmusokat a DNS szervezi meg.

Az „élet” a DNS sajátos önfenntartási „stratégiája”.

Egy bizonyos meghatározott szerkezetű DNS-molekulát, az általa megszervezett szervezetet hívjuk embernek.** Az ember tehát éppúgy funkcionális struktúra, mint bármely más élő organizmus, azzal a fontos különbséggel, hogy az egyed (a fenotípus) szintjén tudata van. Az élő organizmusok elszaporodása, rendkívüli sokasága ugyanis szükségképp életversenyt generált a biotópban. Az életverseny s azután az ivaros szaporodás megjelenése folytán viszont az élő szervezeteknek olyan változatossága állt elő, amely természetes szelekciót, evolúciót vont maga után.*** Az evolúció azáltal, hogy adaptív információt épít a DNS szerkezetébe, egyre differenciáltabbakká, bonyolultabbakká (s így adaptívabbakká) teszi az egyedeket; csúcsteljesítménye mind ez ideig az emberi agyműködés. A tudat valamiképpen a nyelvvel függ össze, s az a sajátossága, hogy célképzetet, jövőképet tartalmaz; célszerű cselekvést tesz lehetővé. A tudattal együtt (a tudat által) jelent meg a világban a *finalitás*.

Egy bizonyos, meghatározott szerkezetű DNS-molekulát hívunk tehát embernek. Az emberi DNS kombinációiból létrejövő

* Másolatokat készíteni saját magukról.

** Ember-fogalmunk konkrét egyedek közös tulajdonságainak absztrakciója útján alakult ki. De azért helyes fogalom, a valóságban is megfelel neki valami. Az emberi DNS szerkezeti azonossága felel meg.

*** Az ivaros szaporodás megjelenése, persze, maga is evolutív folyamat volt.

egyedek szociális együttélését hívjuk társadalomnak. A társadalom éppúgy organikus, funkcionális struktúra, mint bármely élő organizmus; funkciója szintén a génállomány fennmaradása. Fontos különbség viszont, hogy míg az élő organizmusok komponensei (a szervek, a „zsákutcasejtek”) nem képesek önálló szaporodásra, nem autonómak, addig a társadalom komponensei: önálló szaporodásra képes, *autonóm* egyedek. A társadalmi együttélésbe tehát az az egyetemes életverseny, amely az élő szervezetek közt, a maguk természeti környezetében kezdettől fogva folyik, szociális közegbe tevődik át. Az emberi társadalom, akár csak az állati populáció, ezért nemcsak organikus és funkcionális, hanem ráadásul *szelektív* struktúra.

A társadalmon belül folyó életversenyt nevezzük most már dominanciaharcnak. Az egyed azáltal biztosít esélyt saját génállománya fennmaradására, azáltal áll ellen a szelekciónak, felel meg életfunkciójának, hogy több-kevesebb aktivitással részt vesz a dominanciaharcban, így alakítva ki aztán a társadalom hierarchikus szerkezetét. A szociális együttélés a dominanciaharc folytán lesz egységes, hierarchikus rendszer. A szociális hierarchiában elfoglalt előnyös, minél előnyösebb helyzet tehát genetikusan érdeke minden egyednek – mondhatni génállományunk „érdeke” ez!

(A társadalmi struktúrát, mint látjuk, semmi más, csakis a genetika s az abból következő dominanciaelv szerkeszti meg. Hogy az állatvilágra – populációkra, hordákra, falkákra – általánosan jellemző dominanciaelv milyen speciális formákat ölt az emberi társadalomban mint *kommunikatív* közegben, hogyan hoz létre szociális hierarchia helyett intézményesült csoporturalmat, arról nemrég már bővebben szóltam.)*

Így hát az élő szervezeteket, a tudatot és a társadalmat ugyanazok a természeti törvények hozták létre és határozzák meg, amelyek a szervetlen világban is hatnak. Hatásuk (bonyolult együtt-hatásuk) módja attól függ persze, hogy milyen komplexitású struktúrákon belül hatnak. A természeti törvények összműködésének nagyon is eltérő módjait különböző komplexitású struktúrákban neveztem eddig és nevezem tovább is „alapelveknek”.

* Áldásunk, átkunk: a nyelv. *Alföld*, 1992. 9.

Látható: az én szegény, öregkori világképem szintén hierarchikus szerkezetű, négyes tagolódású, reményem szerint azért, mert a világ is ilyen. A valóság evolutív rétegződése szerint tehát:

1. Az egész valóság (a tér-idő komplexum) alapvonása a legitás.

2. Az organikus struktúrák ezen felül még funkcionálisak is.

3. Az ember, az emberi gondolkodás azonfelül, hogy funkcionális, ráadásul finális természetű.

4. Az élő organizmusok együttélésében (populációkban, társadalmakban) viszont szelektivitás érvényesül.

(Ennek a dominanciaorientált társadalmi szelektivitásnak ellenszere vagy legalábbis mérsékelője az emberközösségek belső, tudati szabályozása: az értékrend, a kultúra.)

Be kell ismernem tehát: egész emberképem, sőt társadalomképem biológiai alapozású; nem tudom, mi más lehetne, hiszen végül is élőlények vagyunk. Aki eltekint attól, hogy az emberi DNS tulajdonképpen állati DNS (annak egy különösen sok adaptív információt tároló változata), az bizony súlyos kockázatot vállal. Annak kockázatát, hogy emberben-társadalomban kulturálisnak tekint majd valamit, ami pedig törvényszerű, és törvényszerűnek valamit, ami csak kulturális. Bőségesen hozhatnék példákat erre is, amarra is. A „szabadság”, „egyenlőség” eszméjét például sokan törvényszerűnek (a valóságban is kivihetőnek) tekintik, holott csak kulturális; a mindenkori egyenlőtlenséget viszont eszmei-politikai úton megszüntethetőnek tartják – holott az törvényszerű.

Nyilvánvaló most már, hogy egy ilyen biológiai alapozású társadalommodell azonnal összeomlik, mihelyt kiderül, hogy éppen biológiai alapjai hamisak. Mihelyt igazolódik, hogy külön férfi- és külön női genetika van, s az ezekben működő természeti törvények nem azonos módon hatnak: egész társadalomképemet füstre kell tennem. De van-e külön férfi- és külön női genetika? Cáfoltják-e valóban a női nem funkciói, genetikusan meghatározott viselkedésmintái azt a dinamikus, hierarchikus társadalomképet, amely énbennem Öregkoromra kialakult? Ez az a kérdés, amelyet most elfogultság nélkül meg kell vizsgálnom, hacsak nem akarok saját téveszmém apologétája lenni. (Nem akarok.)

Lássuk tehát, mi történik a valóságban – legalábbis a tudomány mai álláspontja szerint.

Az *ivarosan* szaporodó fajokban minden élőlény két ivarsejt, egy hím sperma és egy női petesejt egyesüléséből keletkezik. Ez az egyesülés úgy áll elő, hogy az ivarsejtek csak fele részét tartalmazzák annak a crossing over által amúgy is átkombinált kettős DNS-spirálnak, amely minden élő sejtben jelen van, s amely a megtermékenyülés során ismét kettős spirállá áll össze.* Az eképpen újrakombinálódott kettős DNS-spirál a fehérjeszintézis programozásával állítja elő aztán az új egyedeket.

Minden új egyed létrejöttében tehát mindkét nemnek egyformán szerepe van. Ritka kivételként előfordulnak rovarok (pl. levéltetvek), amelyek nőtényei megtermékenyítés nélkül is képesek magukat reprodukálni: szaporodásukban csak minden 3-4 ivartalan fázis után következik be az ivaros fázis. Ezek azonban kivételek.

A felsőbbrendű állatvilágban szűznemzés nincsen: minden új egyed egy női és egy hímvarsejt, a kétfelől érkező DNS kombinálódása állítja elő. Van-e különbség a női és a férfi ivarsejtek között? Igenis van. A női petesejt sokkal nagyobb; kevés, olykor csak egy termelődik belőle; és ciklusonként (az emberben holdhónaponként) érlelődik meg. A spermák sokkal kisebbek, viszont rengeteg termelődik belőlük, úgyhogy már a megtermékenyítés aktusában életversenynek vannak kitéve. Ezt az életversenyt egyetlen spermasejt nyeri meg, milliányi közül az az egyetlen, amelyik elsőnek hatol be az érett petesejtbe – a többi elpusztul. Az érett, egészséges petesejt szintjén tehát nem érvényesül szelekció, a spermasejtek szintjén viszont igenis érvényesül: kiválasztódásuk kritériuma a mobilitás. (Nem biztos, hogy ez a szelektív kritérium előnyös következményekkel jár a fenotípusban – nem biztos, csak valószínű.)

Azt kell mondani tehát, hogy a „férfigenetikában” már az ivarsejtek szintjén megindul az életverseny, amely azután a fenotípusok szintjén dominanciaharcként ismétlődik meg – illetve hát folytatódik.

* A DNS-molekulák replikálódása ezentúl tehát a csírasejtben megy végbe.

A „női genetikában” a petesejt éretten, megtermékenyülésre készen, mondhatni passzívan várakozik az életversenyben győztes spermiumra. Ennek analógiájára feltételezhetnők tehát, hogy a nők között a fenotípusok szintjén sem áll majd elő dominancia-harc.

De ez nem éppen így van.

Minden életversenynek, dominanciaharcnak végső és egyetlen funkciója a génállomány adaptív fennmaradása. Ahogy a férfi, éppúgy a női egyedek is kizárólag megszervezőjük (a saját génállomány) fennmaradásában funkcionálnak. Biztosra vehetjük tehát, hogy mihelyt valamely biotópban életverseny folyik, abban a női egyedek génállománya is szerepet kap; a nőknek éppúgy részük van a szelekcióban, evolúcióban, mint a hímeknek. *Már csak azért is*, mert az utódok ún. „rátermettségében” pontosan egyenlő mértékben jelennek meg az apai, illetve az anyai részről örökölt tulajdonságok.* A női egyedek éppúgy szelektív, evolutív tényezők, akár a hím egyedek – éppen csak más a „stratégiájuk”.

Az ivaros szaporodással előállt új egyed nemének meghatározója az a bizonyos X- vagy Y-kromoszóma. Két X-kromoszóma kombinációjából női, egy X- és egy Y-kromoszóma kombinációjából férfi fenotípus** áll elő. Az Y-kromoszóma tehát a hím nemi jelleg hordozója.

Biológusok mondják, hogy egyes rovarfajok (hártvácsszárnyúak) nőstényei manipulálni tudják az ivararányt. Lehet, hogy a méheknél így van, de a felsőbbrendű állatvilágban már biztosan nincs így; az ivararány minden állatfajnál nagyjából egy az egyhez.*** Épp ennek vannak aztán mélyreható következményei a hím, illetve a női egyedek viselkedésében, abban a „stratégiában”, amely génállományuk fenntartására irányul.

Azt mondtuk: a hím csírasejt rengeteg apró spermiumot termel, a női viszont csak egy vagy csak néhány petesejtet (azt is csak ciklusonként) – úgyhogy egyetlen hím egyed igen sok nőstényt termékenyíthet meg. Normális ivararány (egy az egyhez)

* Mendel törvényei szerint, természetesen.

** A fenotípus: az egyed. Az a bizonyos „kifejlett forma” (Arisztotelész).

*** Ez tudományos, statisztikai tény.

esetén ezért az állatvilágban mondhatni állandó spermiumtúltermelés van. Éppen ez generálja a hímek ádáz vetélkedését a nőstényekért, ami a dominanciaharc legfontosabb aspektusa. Az erősebb, agresszívebb „domináns” hím sok állatfajnál több nőstényt termékenyít meg, a gyöngébb hím esetleg egyáltalán nem fog szaporodni – hátrányos egyedi tulajdonságai folytán egyszerűen nem jut nőstényhez. (Amire a legfrappánsabb példa a szarvaspopuláció vagy a muzulmán társadalom.) Ily módon érvényesül aztán genetikai szinten a természetes szelekció; így rögzülnek a dominanciaharcban előnyös tulajdonságok az elkövetkező nemzedékekben.

Hogy állunk most már a nőekkel? Azonkívül, hogy a diszfunkcionális génkombinációkat, a fogyatékosokat, satnyákat, életképteleneket a természeti környezet közülük is kíméletlenül kiszelektálja, látszólag tétlenül nézik a hímek dominanciaharcát (amely jórészt éppen érettük folyik), és várják, hogy a győztes, a legrátermettebb hím majd megtermékenyíti őket.

Ez persze nincs mindig így, mert a szelektív párválasztás még az állatvilágban, még a nőstények részéről sem ismeretlen. A női egyedek nem mindig, nem kizárólag a dominanciaharcban győztes hímeiket preferálják – nem ez az egyetlen szelektív kritériumuk. Sok madárfaj hímjeinek dísztollazata árulkodik erről.* De ha így volna is...

...ha így volna is, vajon nem éppen abban funkcionál-e a nőstények „passzivitása”, föltétlen csatlakozása a domináns hímhez (annak háreméhez), hogy a legrátermettebb hím kedvező örökletes tulajdonságai révén minél nagyobb életesélyt biztosítsanak saját génállományuknak? A hímek dominanciaharca vajon nem az a stratégia-e, amellyel a nőstények a legrátermettebb hímeket biztossítják maguknak, a legkedvezőbb génkombinációt közös utódaiknak? Sohasem szabad elfelejteni, hogy azok a hímek, akik egymással dominanciaharcot vívnak (éppen a nőstényekért), szintén nőktől származnak! A természetes szelekció azokat a géneket őrzi

* Ezek esetében a dísztollazat pompája a szelektív kritérium. Azért nehéz erről a témáról beszélni, mert az evolúció során igen sok párválasztási stratégia alakult ki, s ezek csak a legmagasabb absztrakciós szinten hozhatók közös nevezőre.

meg, amelyek mind a hím, mind a női egyedek fenotípusára kedvező hatással vannak. Azt is mondhatnám: a nőtények fölös számban állítanak elő hím egyedeket, hogy azok vívják meg értük (közös génállományuk fenntartásáért) a dominanciaharcot. A fölös számban előállított hím egyedek, akárcsak a spermiumtúltermelés: a nőtény egyedek DNS-ének adaptív öfenntartási stratégiája.

Nyilvánvaló most már, hogy a kétféle stratégia igen különböző viselkedésmintákat hoz létre (genetikusan) a hím és a női egyedekben. De ezek csak *viselkedésminták* (az Y-kromoszóma meglétéből vagy hiányából adódnak); tartalmuk, funkciójuk ugyanaz: a saját csírvonal folytonosságának hatékony, minél hatékonyabb „biztosítása”. Különbözik már rendszerelméleti megfontolásokból sem hihető, hogy egy olyan megbonthatatlan egységben, amilyen az ivaros szaporodás, szét lehessen vágni, el lehessen különíteni két különböző genetikát. Nagy nyomatékkal szeretném leszögezni: a hímek és a nőtények szaporodása nem két különböző csírvonal! Legjobb belátásom szerint van ugyan hím- és női nem, de igazában csak ivaros szaporodás van. A nő férfi nélkül, a férfi nő nélkül egyszerűen nem szaporodik. Mindkét nem az ivaros szaporodás szükséges feltétele; a nemek funkciója tehát együtt, de *egyenként* véve is azonos az ivaros szaporodás funkciójával. Ez pedig nem más, mint a DNS állandó újrakombinálása, s ezáltal adaptív fennmaradása. Így áll elő az egyedeknek az a változatossága, amelyből szelekció, evolúció következik; ily módon építi be saját szerkezetébe a szelekció szűrőjén átszűrt egyedek adaptív „tapasztalatát” a génállomány.*

Populációs (vagy társadalmi) szinten tehát a hím egyedek dominanciaharca egyúttal a női egyedek életversenye is. Hiszen egyazon fajról van szó, egyazon szerkezetű (éppen csak az Y-kromoszómába különböző) DNS-állományról – ennek variabilitása, adaptív fennmaradása a döntő az ivaros szaporodásban! Amikor

* Mindez természetesen minden tudatosság, cél és szándék nélkül, természeti törvények működése folytán megy végbe. Némelyik használt terminusom finalitása az emberi nyelv szükségszerű, antropomorf torzításából adódik. Mindez talán „objektív” nyelven is elmondható, de sokkal hosszabban.

tehát én a dominanciaharcot, a társadalmi hierarchia megszerkesztőjét genetikai tényekből vezetem le, akkor ebbe a „női genetikát” is beleérttem.

Nem lehet azt mondani, hogy a nők egyáltalán nem vívnak dominanciaharcot.* Még a monogám apajogú társadalomban is sok domináns kerül ki a nők közül – márpedig senki sem jut domináns hatalmi helyzetbe, aki foggal-körömmel nem harcol meg érte! De ha csak annyit mondunk, hogy a nők dominanciaharca „passzív”, mindössze a legalkalmasabb férfigyed elfogadásában merül ki, már akkor is eleget mondtunk! Jól van, a szarvastehenek nem vívnak dominanciaharcot sem egymással, sem a hímekkel. De éppen azért, hogy a legerősebb bika háreméhez csatlakoznak, ott önként kitaranak: saját génállományuk „érdeke” szerint járnak el, annak átkombinálásához, adaptív fennmaradásához biztosítják a legalkalmasabb nemi partnert.

A női egyedek a férfi egyedek dominanciaharca útján vívják meg a magukét. Nagy általánosságban, sok kivétellel és fenntartással, ez azért elmondható. Életstratégiájuk különbözősége nemi alkati különbözőségükből (végső fokon az Y-kromoszóma hiányából) adódik. Viselkedésmintáik is eszerint alakulnak. Végül is öbennük érlelődnek meg a peték; ettől függően ők fogadják vagy utasítják el az „udvarlást”; a magasabb rendű állatvilágban ők hordják ki a tojást, a magzatot; éppen ezért nagyrészt rájuk hárul az utódnevelés is. Biológiai funkcióik sokrétűsége, kisebb erejük, nagyobb emotívitásuk, anyai „altruizmusuk” folytán szociális aktivitásuk szükségképp háttérbe szorul – azt jórészt a hímekre „bízzák”. Ámbár sok madárfajban amellet, hogy territóriumot hódít, a *kakas* építi a fészket, a *kakas* költ; a farkascaládban, szigorú monogámia körülményei között, példás együttműködés érvényesül a szülői gondoskodásban – sok ilyen példát sorolhatnék fel. (A háremtartó hímek esetében ez persze nem lehetséges.)

* Emberi viszonylatban a poligám családszerkezetben például határozottan vívnak, mégpedig a háremtartó hím kegyeiért. Ennek eszköze az intrikán kívül a tet-szeni vágyás, a szépítkezés.

Értsük meg jobban. Már a petékből is viszonylag kevés termelődik; a tojás, a magzat kihordása, az utódok táplálása, felnevelése hosszú időbe, rengeteg energiába kerül; a női egyedek egész élete erre megy rá – úgyszólván edényei ők a szaporodásnak. Éppen ezért elpusztulásuk a csíravonal folytonossága szempontjából sokkal nagyobb veszteség, mint a hímeké. Mert a hímekből (akárcsak a spermákból) amúgy is túltermelés van, fölös számban állítják elő őket a nők; valamely hím egyed épsége ezért kevésbé „vitális érdek”, mint a nőké. Így aztán a női egyedek békésebb természetűek lesznek, jobban őrzik (csakis az utódok érdekében kockáztatják) az életüket; óvatosabb, félénkebb, passzívabb viselkedésmintákat örökölnék abban a bizonyos X+ X-kromoszómában.* A hím egyedek viszont elszántabbak, agresszívebbek, hogy úgy mondjam, harciasabbak (nemcsak neveltetésük folytán harcosok ők!). Ahogy a nők élete a szaporodásra, a hímeké a terület- és párhódításra, a háremőrzésre, fegyverkezésre (pl. agancsnövelésre), szóval a szelekció elkerülésére megy rá.** Magyarán: a dominanciaharcra. A két nem eltérő viselkedésében mondhatni valamiféle szerepmegosztást pillanthatunk meg. Ezért írtam le előbb, hogy a nők szociális aktivitása elenyésző – azt „rábízzák” a hím egyedekre.

Hozzáértő etnológusnál olvastam, hogy matematikai modellezéssel két alternatív változatát állapították meg a női egyedek lehetséges nemi viselkedésének: a „ledér” és a „szemérmes” stratégiát. A ledér azonnal, bárkivel párosodik, a szemérmes hosszan udvaroltat, mintegy próbára téve a hímet: hűséges természetű-e, lehet-e számítani rá a közös utódnevelésben? Ezek persze matematikai modellek; a valóságban ilyen sarkított viselkedésformák fajonként, sőt populációkként elkeveredve, más és más arányban fordulnak elő. A kétféle viselkedésminta aránya a populációban mindaddig ingadozik, míg végül egy konstansban állapodik meg. Amelyik tartósan túlsúlyba kerül, az lesz az evolúciósan stabil stratégia.

* Sok állatfaj nőtényeinek rejtőszínezete árulkodik erről.

** Azt kell megérteni, hogy a hímek, fölös számuk folytán, jobban ki vannak téve a szelekciónak.

Én azonban csak fenntartással bízom a matematikai modellekben. Aki azt hiszi, hogy a nőket meg kell hódítani, hosszabb vagy rövidebb ideig tartó késztetéssel, mesterkedéssel (mintegy vonakodásuk ellenére) rá kell venni a párosodásra, az nagyon téved. Peteéréskor öbennük is ugyanolyan intenzitással él a nemi ösztön, mint a hímeekben. Aki csak egyszer is látott sárló kancákat a lóistállóban, nagyon jól tudja, miről beszélek. Más kérdés, hogy a párosodásnak, a kétfelől érkező nemi késztetés összehangolásának különböző fajokban a legkülönbözőbb reflexmechanizmusai, szertartásai, valóságos nászünnepelei vannak. A ledér és a szemérmes női stratégia génszelekciós szinten alakult ki, ha egyáltalán kialakult; alig valószínű, hogy „tesztelő” szerepe volna; és semmiképpen sem céltudatos.

Értsük meg egymást. Én most nem emberekről, hanem állatokról beszélek. Mindvégig a magasabb rendű állatvilágról rögtönöztem ezt a kis (másod-harmad kézből merített) ismeretterjesztő értekezést. Ha valaki célzásokat olvasna ki belőle a női nem erkölcsi színvonalára,* a társadalom morális állapotára nézve, hát az csak saját kockázatvállalásáról tesz bizonyosságot: kulturálisnak tekint valamit, ami pedig törvénytörő.

Az emberi társadalomban egyazon természeti törvények érvényesülnek, mint az állati populációkban – megtoldva azzal a specifikummal, hogy a társadalom, amellet, hogy organikus és funkcionális, ráadásul *kommunikatív* struktúra, valamint azzal, hogy eredendő szelektivitását kollektív tudat (értékrend, kultúra) mérsékeli.

Az emberi egyed viselkedésmintái is éppúgy genetikusan meghatározottak, mint az állati egyedeké – megtoldva azzal a specifikummal, hogy a bennük működő természeti törvények az emberi tudaton (a személyes és kollektív tudaton) átszűrve hatnak.

Minthogy a női egyedek általában a hím egyedek dominanciaharca által vívják meg a maguk dominanciaharca (s ily módon vesznek részt a szociális hierarchia megszerkesztésében), könnyű látni, hogy az emberek között valami nagyon hasonló fog történni, mint a szarvasok vagy az elefántfókák populációjában.

* Például *Otto Weininger* dilettáns nézeteire utalok itt.

Függetlenül attól, hogy monogám vagy poligám családszerkezet-ről van-e szó, a női egyedek mindig a *győztes* férfiakhoz fognak csatlakozni (azok iránt éreznek szelektív vonzalmat), mert hiszen csakis így befolyásolhatják előnyösen utódaik rátermettségét, ezáltal csírvonaluk folytonosságát. Az emberi társadalomban, mint kommunikatív közegben, a génállomány ráadásul *társadalmi státus* közvetítője. Ezért a nők (mindig vagy többnyire) a társadalmi hierarchia minél magasabb fokán álló férfiak iránt éreznek majd szelektív vonzalmat, mert ezen az úton személyes rátermettségtől független életesélyt (rangot, vagyont, pozíciót) örökíthetnek utódaikra. Hogy is mondta Siegmund Freud, mit szerez meg magának életharcával a férfi? Hatalmat, pénzt és a nők szerelmét – emlékezetem szerint valami ilyesmit mondott. Nos, ez a három dolog egy genetikai alapozású társadalommodellben: ugyanaz a dolog. A férfiak egyetlen szóval szelektív előnyt szereznek génállományuk számára a társadalmi dominanciaharcban.

Hát a nők? Hogyan kell érteni azt, hogy a nők a férfiak dominanciaharca által vívják meg a maguk dominanciaharcaát?

Szokott példámra hivatkozom. Márja Bolkonszkaja hercegkisasszony Tolsztoj művében holtáig pártában maradt volna, ha férfi elődei nem vívnak ki maguknak (és a családnak) domináns társadalmi-gazdasági pozíciót. Márja Bolkonszkaja génállományának folytonosságát a férfi elődök vívták ki életharcukkal – és a férfi utódok dominanciaharca biztosítja a jövőben is. Mert a hercegkisasszony, miközben rettentő gazdag, egyúttal rettentő csúnya. Személyes (fenotípusos) tulajdonságai folytán semmi esélye nem lett volna a saját génállomány fenntartására – számára ezt a család hajdani férfi tagjai (női egyedek közbejöttével) szociális közvetítéssel biztosították.* De értsük meg egymást: ez ugyanaz az (éppen csak átkombinálódott) „Bolkonszkij”-génállomány! A genetika szociális következményei csak akkor válnak evidensekké, ha a génállományt tekintjük alapegységnek, nem pedig az általa felépített férfi vagy nőnemű egyedeket.

* Tudniillik a rang és vagyon örökítése útján. A házasságok jó része „érdekházasság”. Bizony, ez így van.

Összefoglalva: a női egyedek génállományának folytonosságát férfi elődeik (és utódaik) dominanciaharca, annak sikere garantálja. Ekképpen értendő az, hogy a női egyedek passzívan, a férfi egyedek dominanciaharca által vívják meg a magukét.*

És itt érkezünk el a női egyedek életversenyének egyik legérdekesebb s egyúttal legbanálisabb mozzanatához. Amit a férfiak dominanciaharcukkal vívnak ki, ugyanazt a nők (férfi elődeik dominanciaharcán kívül) szépségükkel, vonzerejükkel is elérhetik. A női egyedekben konkretizálódó génkombinációnak a fenotípus szépsége, kívánatossága biztosít szelektív előnyöket. Nem mondom én, hogy a férfi egyedek fenotípusos vonzereje semmi szerepet ne játszana a párkapcsolatban. Nagyon is játszik. De mégis: a domináns férfiak (akiket a nők általában preferálnak) a maguk részéről még a szociális szempont háttérbe szorításával is inkább a szép nőket preferálják a párválasztásban – egészen függetlenül attól, hogy monogám vagy poligám családstruktúráról van-e szó. Úgy is mondhatnám: mihelyt ők maguk dominánsak, s amúgy is előnyös státust örökítenek utódaikra: inkább megengedhetik maguknak a mésalliance-ot. Így aztán a párválasztásban egyrészt a dominanciaorientáltság, másrészt a fenotípusos „szépség” találkozik.** Társadalmi közegben ez a két nem génállományának sajátos ön fenntartási stratégiája. Ami Márja Bolkonszkaja hercegkisasszonnyal és Nyikoláj Rosztovval történt, ugyanaz történt fordított irányban (és tragikus végkifejlettel) Gyula Mártonnal és Kádár Katával. Előnyös társadalmi státus (a férfi és a női egyedek részéről egyaránt) vagy pedig fenotípusos vonzerő (főleg a női egyedek részéről), ez a két legfontosabb tényező, ami az új génkombináció életesélyét a hierarchikus szerkezetű emberi társadalom feltételei közt a leginkább szavatolja.

* Amikor a nők közvetett, „passzív” dominanciaharca aktívvá válik, akkor állnak elő az Agrippinák, akik *maguk* szereznek férfi utódjuknak domináns státust. Ez is egy lehetséges stratégia.

** Hogy pontosan miben is áll ez a fenotípusos „szépség”, nem tudnám megmondani. Talán csak a másodlagos nemi jellegek hangsúlyozottságában. Egy régebbi versemben éppen a szelektív előnyt neveztem „szépségnek” – de hát így tautológiához jutunk.

Hozzátehetném: ugyanez a két tényező gátolja, teszi olykor lehetetlenné a szociális szempontoktól független, optimális génkombinációk létrejöttét az emberi genetikában. A társadalom, a család, az erkölcs, a jogrend, mint tudjuk, „beleszól” a szerelembe, nem hagyja szóhoz jutni a primer „ösztönt” (a fenotípusok spontán génkombinációs sugallatát). Különös iróniája a társadalmi körülményeknek, hogy éppen a szelektív előnyökkel rendelkező nők vállalkoznak legkevésbé szaporodásra és utódnevelésre – köszönik, megvannak anélkül is. (Mindez persze csak nagy általánosságban érvényes; Rómeóra és Júliára például egyáltalán nem.)

Ha mindez így van, ha a női fenotípusok tényleg a férfi fenotípusok által vívják meg a maguk dominanciaharcát, akkor elvárható – és csakis az várható el –, hogy a tartós párkapcsolatban (a házasságban) a nők mindig biztos támaszai, ösztönzői, sőt felbujtói lesznek férjük dominanciaharcának. Ha semmi másban nem áll elő harmonikus kollaboráció a házastársak között – ebben az egyben bizonyosan! Hiszen az apajogú társadalomban* a nők ezzel saját maguknak is domináns státust szereznek, utódaikra is többletesélyt örökítenek az életversenyben. Férjük dominanciaharcát támogatva mintegy előre biztosítják saját génállományuk fennmaradását, utódaik előnyös szociális pozícióját. Nem tudom, elegendő-e, ha ismét irodalmi példára, ezúttal Lady Macbethre hivatkozom. Az ő elemi erejű, elszánt ösztönzése, támogatása nélkül Macbethnek sohasem sikerült volna realizálnia gyilkos dominanciavágyát. A társadalmi dominanciaharc: génállományok dominanciaharca. Az egyed (akár nő, akár férfi) csak eszköze ennek.**

Konklúzióként kénytelen vagyok megismételni:

A férfi és a női nem szaporodásának ugyanaz a funkciója, egyazon természeti törvények érvényesülnek benne, nemenként különböző viselkedésmintákat (stratégéákat) hívva elő. Másodkéz-

* Hogy az anyajogú társadalomban mindez miképpen ment végbe, azt nem tudhatom.

** Röviden és összefoglalva: valamely anyai részről származó géngarnitúra azok által a hím utódok által vívja meg dominanciaharcát, amelyekben 1/2, 1/4, 1/8 stb. részben jelen van.

ből vett, hiányos ismereteim, becsületes belátásom és élettapasztalatom szerint nincs külön férfi- és külön női genetika. Ami csakugyan van, az az ivaros szaporodás genetikája.

Ez generálja a dominanciaharcot, miáltal a társadalom hierarchikus (hatalmi) szerkezetét.

És éppen ez az, amire én illúziótlan, öregkori társadalomképeimet felépítettem.

Lehet azonban, hogy mindez nem így van, s én mégiscsak saját téveszmém apológétája vagyok. Döntsék el a hozzáértőbbek.